

Innovatieve strategieën in een gespannen markt: De Nederlandse boekenmarkt 1660-1750

Projectvoorstel voor Embedded Researchers in de Creatieve Industrie

Aanvragende organisatie:

- VU, afdeling Geschiedenis, De Boelelaan 1105|1081 HV Amsterdam|

In samenwerking met:

- Descartes Centre for the History and Philosophy of the Sciences and the Humanities

- Huygens/ING (KNAW)

- Amsterdams Centrum voor de Studie van de Gouden Eeuw

Private partner(s):

Amsterdam University Press

Herengracht 221

1016 BG Amsterdam

Reed-Elsevier

Radarweg 29,

1043 NX Amsterdam

Titel projectaanvraag

Innovatieve strategieën in een gespannen markt: De Nederlandse boekenmarkt 1660-1750

Keywords

Inhoud: Geschiedenis van de creatieve industrie, Uitgeverij, Culturele en economische innovatie, Amsterdam,

Methode: ontsluiting datacollecties, omzetten tekst → data, interoperabiliteit, GIS.

Projectomschrijving

Dit project wil innovatieve marktstrategieën uit de vroegmoderne geschiedenis van de creatieve industrie onderzoeken middels ontsluiting en koppeling van datacollecties met gegevens over de boekenmarkt van de Nederlandse Republiek in de periode 1660-1750. Dit gebeurt in samenwerking met Amsterdam University Press en Reed-Elsevier. Het project zal parallellen onderzoeken tussen de marketingproblemen waarmee zowel de vroegmoderne als hedendaagse uitgeverijen geconfronteerd worden/werden en tussen de strategieën die zij ontwikkel(d)en om zowel nationaal als internationaal te kunnen blijven opereren. Is het mogelijk om aan vroegmoderne gegevens een 'business model' te ontleen voor de hedendaagse uitgeverijen?

In de periode 1660-1750 slaagde het Nederlandse boekbedrijf erin, ondanks een verzadigde nationale markt en toenemende internationale concurrentie, zichzelf te transformeren in het 'Magasin de l'Univers', de grootste producent van boeken voor de

Europese én buiten-Europese markt. Zeker tot 1720 wist met name het Amsterdamse boekbedrijf die leidende positie te behouden, onder andere door culturele innovatie, door het opzetten van internationale netwerken, door het clusteren van productietechnieken en door een slim gebruik van beschikbare financieringskanalen en voorhanden internationale distributiesystemen. Deze strategieën zijn nog nauwelijks in kaart gebracht: (boek)historici hebben weinig kennis ontwikkeld over de verrassend succesvolle ontwikkelingen op dit gebied in de zeventiende eeuw.

Toch liggen er grote hoeveelheden data klaar om de analyse te kunnen starten.

In 2012 rondde de *Short Title Catalogue Netherlands* (STCN) haar werkzaamheden af in het registreren van de Nederlandse boekproductie voor de periode 1540-1800. Hoewel de STCN een uitstekend bibliografisch hulpmiddel biedt (via een website kunnen titelgegevens opgezocht worden), verbergt deze database nog een schat aan gegevens over de vroegmoderne Nederlandse boekenmarkt. Deze zijn vanwege de gebrekkige ontsluiting nog moeilijk toegankelijk.

Binnen dit project willen we de *STCN* als database ontsluiten en openstellen voor grote groepen onderzoekers met verschillende zoekvragen. Als testcase ontwerpen we zoekvragen met betrekking tot bovengenoemde probleemstelling over de veranderingen in de Nederlandse en Amsterdamse boekenindustrie. Inhoudelijk willen we een overzicht geven en een model ontwerpen van uitgeefstrategieën en hun (historische) effecten. Technisch ontwerpen we een *tool* waarmee de *STCN* opengesteld kan worden voor dit soort onderzoeksvragen. Die *tool* zou als voorbeeld moeten gelden voor nieuw onderzoek.

Daarnaast willen we middels kwantitatieve dataontsluiting van een handboek over het boekbedrijf (Van Eeghen, *De Amsterdamse Boekhandel 1680-1725*, 5 delen) en koppeling met adresgegevens over boekproducenten (*STCN* adresboek & Thesaurus, nu al bijeengebracht in www.bibliopolis.nl) een onderzoeksinfrastructuur ontwikkelen waarbinnen documentatie over de verschillende locaties van de Amsterdamse boekhandel binnen een *web based* geografisch informatiesysteem bijeengebracht en beschikbaar kan worden gemaakt. Het Centrum Gouden Eeuw heeft aangeboden stagiaires te leveren om dit gedeelte te ondersteunen. Met input vanuit de creatieve sector (contact is gemaakt met het Sandberg Instituut) wordt gezocht naar een voorstel voor een heldere en aantrekkelijke visualisatie.

Dit tweede gedeelte van het onderzoek is exploratief. Het valt buiten de financiële en temporele mogelijkheden van dit project om tot een volledig overzicht van de geografische locaties van Amsterdamse boekproducenten te maken. We willen dit project gebruiken om de *embedded researcher* i.s.m. programmeurs, ondersteund door stagiaires, te laten onderzoeken wat de (on)mogelijkheden van een dergelijke data-ontsluiting en bestandskoppeling zouden zijn. Daarnaast exploreert de *embedded researcher* i.s.m. studenten uit de creatieve sector visuele strategieën om dergelijke gegevens zichtbaar te maken.

Planning (8 maanden)

- Aanvang project: 1 september 2012

- September 2012: uitwerking taakverdeling, functioneel ontwerp, werving assistenten
Organisatie symposium over de geschiedenis van de creatieve industrie: een seminar waar academici en mensen uit de creatieve industrie zich buigen over de te ontwikkelen onderzoeksmethodiek voor de bestudering van de geschiedenis van de (Nederlandse) creatieve industrie in de vroegmoderne tijd.

- Oktober 2012 - Januari 2013:
  - Inventarisatie onderzoeksvragen historici
  - Inventarisatie uitgeverijproblematiek & marktstrategieën AUP/Elsevier
  - Omzetten STCN-collectie → database met mogelijkheid tot variabele *queries*
  - Digitalisering Van Eeghen *De Amsterdamse boekhandel* → kwantificering van gegevens

- Januari - Februari 2012:
  - Vervolg STCN-ontsluiting
  - koppeling Van Eeghen *De Amsterdamse boekhandel* en andere adresgegevens (Thesaurus/STCN-adresboek) met STCN-database
  - GIS-analyse producentennetwerken (exploratief)
  - Tutorial over creatieve industrie / Samenwerking met studenten Sandberg Instituut voor visualisatie-ontwerp (exploratief)

- Maart 2013:
  - Testen pilots
  - opzetten onderzoeksvoorstel op basis van resultaten & nieuwe vragen

- April 2012:
  - Afronden tools, terugkoppelen bevindingen met uitgeverijen, schrijven eindrapport

- Oplevering project: 31 April 2013

Begroting:

- Geesteswet. onderzoeksmedewerker (schaal 3; 9 mnd.; 0,6 fte): 22.627
- ICT-ondersteuning (8 weken; 1 fte): 8.173
- bijdragen private partner(s):
  - AUP & Elsevier: *in kind*. Ondersteuning onderzoeker, opzetten kennisnetwerk innovatieve uitgeefstrategieën. Aanvulling van massa voor dit project middels stageplaats voor één of twee stagiaires.
  - Sandberg Instituut: participatie in tutorial over creatieve industrie / input studenten **[onder voorbehoud]**
  - Amsterdams Centrum voor de Studie van de Gouden Eeuw levering stagiaires

Maatschappelijke waarde

Het project geeft inzicht in de geschiedenis van de creatieve industrie en zoekt i.s.m. uitgeverijen naar historische voorbeelden uit de Nederlandse bedrijfsgeschiedenis voor culturele innovatie.

Die culturele innovatie wordt ook tot stand gebracht door visualisatie van de gegevens middels samenwerking met studenten uit creatieve opleidingen. De gemeente Amsterdam krijgt zo een nieuwe historische visualisatie van de Amsterdamse binnenstad.

Voor geesteswetenschappers ligt hier de mogelijkheid om nieuwe digitale onderzoeksanalyses te ontwikkelen op basis van voor grote, gevarieerde groepen historici interessant databasemateriaal.

Risico's en afhankelijkheden

- Samenwerking met Sandberg Instituut moet nog verzilverd worden.
- Nog niet helemaal te overzien is welke technische oplossingen voorhanden zijn, dan wel gevonden moeten worden voor het probleem van de 'fuzzy localisering' van individuele adressen in de oorspronkelijke bronnen.

Haalbaarheid

- Er is voldoende personeel beschikbaar om het project binnen de gestelde tijd te voltooien.
- Het project is dusdanig opgebouwd dat na de eerste maand van inventarisatie & begrotingsvaststelling het aantal *deliverables* nog naar beneden kan worden bijgesteld. De GIS-analyse en visualisatie zijn niet essentieel voor het slagen van het project.

Organisatie:

Coördinatie:

- Prof. dr. Inger Leemans (VU, Geschiedenis)
- Prof. dr. Wijnand Mijnhardt (Directeur Descartes Centre, UU)
- Dr. Henk Wals (Directeur Huygens/ING)
- Prof. dr. L. van Gemert (Directeur Amsterdams Centrum voor de Studie van de Gouden Eeuw)

Uitvoerders: junioronderzoeker, ICT-deskundige, stagiaires

Private partner(s):

- Saskia de Vries (AUP: directeur)
- Max Dumoulin (Director Academic Segment Marketing bij Elsevier Science & Technology, Amsterdam)

Relatie met bestaand onderzoeksprogramma?

Dit project is een van de *pilots* van een veel omvangrijker onderzoeksprogramma dat onder de werknaam 'The business of culture' door een consortium van onderzoekers van diverse Nederlandse universiteiten en diverse private partners onder leiding van het Huygens Instituut en Descartes Centre wordt ontwikkeld. In 'The business of culture' staan culturele en economische innovatie in de Nederlandse Republiek tussen 1580 en 1750 centraal. De projectgroep is bezig met de organisatie van een seminar in september 2012 over 'mechanieken voor de bestudering van (de geschiedenis van) de creatieve industrie'.

Tijdens dit embedded-research-project zullen ook mogelijkheden tot nadere valorisatie onderzocht worden. Te denken valt hier aan de Nederlandse Uitgeversverbond.

Deliverables/concreet product

- Een eindrapport inzake generieke basisinfrastructuur voor de virtuele reconstructie en verrijking van cultuurhistorische informatie over de Nederlandse boekenmarkt.
- Eerste opzet voor een (onderdeel binnen een grotere) onderzoeksaanvraag over the business of culture
- Een demonstratiemodel van programmatuur waarmee informatie uit de STCN, gekoppeld aan meerdere digitale bronnen op eenvoudige wijze doorzocht, gecombineerd en gepresenteerd kan worden. Alle producten zullen 'open access' en 'open source' zijn.

Techniek

Er wordt gebruik gemaakt van *open source* programmatuur en open standaarden.